

کۆماری عێراق

سەرۆکایهتی هه‌ریمی کوردستان

سەرۆک

بڕیار

ژماره (١) ی سائی ٢٠٢١

به‌پێی ئەو دەسه‌لاته‌ی پێماندراوه له‌ بڕگه‌ی (یه‌که‌م) ی مادده‌ی (ده‌یه‌م) له‌ یاسای سەرۆکایه‌تی هه‌ریمی کوردستان ژماره (١) ی سائی ٢٠٠٥ ی هه‌موارکراو و پالپشت به‌ یاساکاریی په‌رله‌مانی کوردستان که له‌ دانیشتنی نائاسایی ژماره (١) ی رۆژی ٢٠٢١/١/٦ کردوووه‌تی، بڕیارماندا به‌ ده‌رکردنی:

یاسای ژماره (١) ی سائی ٢٠٢١

یاسای فرۆشتن و به‌کرێدانی مۆلک و مائی ده‌وله‌ت له‌ هه‌ریمی کوردستان - عێراق

ده‌روازه‌ی یه‌که‌م

په‌نسییه‌ گشتیه‌کان

مادده‌ی (١) :

بۆ مه‌به‌ستی حوکه‌مانی ئەم یاسایه‌، ئەم زاراوه‌ و ده‌سته‌واژانه‌ی خواره‌وه‌ ماناکانی به‌رامبه‌ریان ده‌گه‌یه‌ن:

یه‌که‌م: هه‌ریم: هه‌ریمی کوردستان - عێراق.

دووهم: ئەنجومه‌نی وه‌زیران: ئەنجومه‌نی وه‌زیرانی هه‌ریم.

سێیه‌م: ده‌سه‌لاتی تایبه‌تمه‌ند: هه‌ر یه‌که‌ له‌ وه‌زیر یان سەرۆکی لایه‌نی نه‌به‌ستراوه‌ به‌ وه‌زاره‌ت یان هه‌ر که‌سیک که‌ رێپێدده‌ن به‌ مه‌رچیک پله‌ی وه‌زیری له‌ به‌رپۆه‌به‌ری گشتی که‌مه‌تر نه‌بێت، ده‌گرێته‌وه‌.

چوارهم: مۆلک و مائی ده‌وله‌ت: مۆلک و مائی که‌رتی گشتی له‌ هه‌ریم ده‌گرێته‌وه‌.

مادده‌ی (٢) :

حوکه‌مانی ئەم یاسایه‌ به‌سه‌ر مۆلک و مائی گوازاراوه‌ و نه‌گوازاراوه‌ی ده‌وله‌ت، له‌ کاتی فرۆشتن یان به‌کرێدان جیبه‌جی ده‌کرێت، ئەگه‌ر ده‌قیکی یاسایی پێچه‌وانه‌ نه‌بێت.

مادده‌ی (٣) :

یه‌که‌م: مۆلک و مائی ده‌وله‌ت ته‌نها به‌ بڕیاری ده‌سه‌لاتی تایبه‌تمه‌ند، له‌کاتی هاتنه‌دی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی ده‌فرۆشرێت یان به‌کرێ ده‌درێت، به‌ مه‌رچیک له‌ بڕیاره‌که‌دا جوور و خه‌سه‌له‌ت و بڕی ئەو مۆلک و ماله‌ دیاری بکرێت که‌ بۆ فرۆشتن یان به‌ کرێدان داده‌نرێت.

دوووم: فروشتن يان به كرېداني مولك و مالى دهولت، له ريگه زبادكردنى ئاشكرا، و به پيى ئه و ريكارانه ي له م ياسايه دا دهقنووسكراون نهجامدهدرېت، نه گهر دهقنكى ياسايى پيچه وانه نه بيت.

ماددهى (4):

يه كه م: ريكاره ياساييه كانى ليژنه ي خه ملاندن، هه واله، فروشتن، به كرېدان، وهرگرتنى برى به رامبه رى فروشتن و به كرېدان و به قيسستكردن، ته نها له لايه ن دهسه لاتي تاييه تمه ند، له ماويه كه كه له (10) يازده رۆژ له ريكه وتى گه يشتنى كۆنووس تپه رنه كات، برپارى كۆتاييان له باره وه دهدرېت، و به بنبر داده نرين.

دوووم: ريژه ي ياسايى خه ملاندن، فروشتن يان به كرېدان به ئاماده بوونى گشت نه ندامه كانى دروست ده بيت، برپاره كانيشيان له نه گهرى ريكنه كه وتن به زورينه ده رده چن، و نه و نه ندامه ي رايه كى جياوازى هه يه ده بيت رايه كه ي له كۆنووس جيگير بكرېت.

ماددهى (5):

فروشتن يان به كرېداني مولك و مالى دهولت له ريگه زبادكردنى ئاشكرا، بو نه و فه رمانبه رانه ي به شداربوون له برپارى فروشتن يان به كرېدان و نه ندامانى هه ردوو ليژنه ي خه ملاندن و فروشتن يان به كرېدان قه ده غه يه، نه م حوكمه ش هاوسه ر و په يوه ندى خزمائه تى تا پله ي چواره م ده گرېته وه.

ماددهى (6):

فروشتنى مولك و ماله نه گوازاراوه كانى دهولت ته نها بو هاو نيشتيمانيان رپييدراوه، له گه ل ره چاوكردنى حوكمه كانى ياساى وه به ره ينانى به ركار له هه ريم.

دهروازه ي دوووم

فروشتن يان به كرېداني مولك و ماله نه گوازاراوه كانى دهولت به زيادكردنى ئاشكرا

به شى يه كه م

ليژنه كانى خه ملاندن، فروشتن يان به كرېدان

ماددهى (7):

فروشتن يان به كرېداني مولك و ماله نه گوازاراوه كانى دهولت له ريگه ئه و ليژنانه وه نه جام دهدرېت كه به برپارى دهسه لاتي تاييه تمه ند پيكد هينرېت.

ماددهى (8):

يه كه م: ليژنه ي خه ملاندن له ژماره يه كه فه رمانبه رى شاره زا پيكد هينرېت كه ژماره يان له (3) سى كه س كه متر نه بيت و پله ي وه زيفى هيج كاميان له پله يينچ كه متر نه بيت.

دووم: فرمانبہریک له فرمانگهی تۆمارکردنی خانووبه ره و فرمانبہریکی ژمیرکاری له فرمانبہرانی وهزارهتی دارایی و ئابووری هاوهلی ئه و لیژنهیه دهکهن که له برگی (یه کهم)ی ئه م مادهیه دا دهقنوووسکراوه.

سییه م: لیژنه ده توانیت پشت به کهسانی شارهزا و تایبه تمه ند ببه ستیت.

مادهی (۹):

یه کهم: لیژنه ی پیکهاتوو به پیی مادهی (۸)ی ئه م یاسایه، ئه م ئه رکانه ئه نجام ده دات:-

۱- ده رخسته ی مولک و مال له گوازراوه که، بۆ دیارکردنی شوین، ژماره، ره گه ز، جوړ، سنوور، خه سلته، رووبه ر و پیکهاته کانی، له گه ل جیگیرکردنی ئه وه ی له سه ری دروستکراوه یان چینه دراوه یان رویندراوه.

۲- خه ملاندنی به های شایسته ی مولک و مال له گوازراوه که یان کرپی شایسته ی سالانه ی، له به ر پۆشنایی به های خه ملینراو له لایه ن فرمانگه ی تۆماری خانووبه ره و به های خانووبه ره کانی هاوسی یان هاوشپوهی، یان به های فروشتنی یان کرپی سالانه ی راسته قینه یان خه ملینراوی بۆ مه به سته کانی باج، هه روه ها لیژنه ده توانیت پشت به و شاره زایانه ببه ستیت که پیی باشه، و برپاره که له ئه گه ری ریکنه که وتن به زۆربنه وه رده گیریت .

۳- لیژنه کۆنوووسیک ریکده خات و ئه و زانیاریانه له خو ده گریت که له هه ر دوو خالی (۱ و ۲)ی ئه م برگیه دا دهقنوووسکراون، و له لایه ن ئه ندامانی لیژنه و فرمانبهری تۆماری خانووبه ره و فرمانبهری ژمیرکاری له وهزاره تی دارایی و ئابووری و شاره زایان ئه گه ره بن، واژۆ ده کریت.

دووم: ده سه لاتی تایبه تمه ند ده توانیت داوا له لیژنه ی خه ملاندن بکات بۆ دووباره خه ملاندنه وه، ئه گه ر بری خه ملینراوی پی شایسته نه بوو یان گه یشته ئه و ئه نجامه ی که بنه ماکانی خه ملاندنی هاوو له م یاسایه، وه ک پیویست پیاده نه کراوه.

مادهی (۱۰):

لیژنه ی فروشتن یان به کریدان، بۆ له ئه ستۆگرتنی ریکاره کانی فروشتنی مولک و مالی نه گوازراوه ی ده ولته یان به کریدانی به پیی حوکمه کانی ئه م یاسایه، له (۳) سی فرمانبهری شارهزا پیکده هیئریت ، که ناو نیشانی وه زیفی هه ر یه کیکیان له به رپوه به ریان سه روکی تیپینه ران که متر نه بییت ، یان لانیکه م (۱۰) ده سال راژه ی وه زیفی هه بییت.

مادهی (۱۱):

له کاتی فروشتن یان به کریدانی مولک و مالیکی نه گوازراوه ی دیاریکراودا، سه روک و ئه ندامانی لیژنه ی خه ملاندن، نا کرینه ئه ندامی لیژنه ی فروشتن یان به کریدان.

بهشی دووهم

ریکاره کانی فروشتن یان به کریدانی مولک و مالہ نه گوازاراوه کانی دهولت

ماددهی (۱۲):

ریکاره کانی فروشتن و به کریدانی مولک و مالہ نه گوازاراوه کان بهم شیوهیهی خواره وه ده بیت:-
یه که م: ریخستنی لیستی زیاد کردن له بهر پۆشنایی خهسله ته کانی مولک و مالہ نه گوازاراوه که که له لایهن لیژنه ی خهملاندنه وه چه سپینراوه، و نه گهر زیاتر له مولک و مالیکیش بوو، نه وای بو هه ربه کیکیان لیستیکی زیاد کردن ریگده خریت.

دووهم:

۱- جارنامه ی فروشتن یان به کریدان به زیاد کردنی ئاشکرا، له دوو پۆژنامه ی پۆژانه بلاوده کریته وه، که یه کیکیان له هه ولیر و نه وی دیکه له ناوه ندی نه و پاریزگایه ده بیت که زیاد کردنه که ی تیدا ده کریت، وینه یه کی جارنامه که ش له و فرمانگه یه هه لده واسریت که فروشتن یان به کریدانه که نه نجام ده دات، لیژنه ده توانیت برپاری بلاو کردنه وه ی جارنامه که له ریگه ی ئامرازه کانی دیکه ی راگه یانده وه، له ناویاندا پیگه نه لکترۆنیه فهرمییه کان، بدات.

۲- نه و مولک و مالہ نه گوازاراوه ی، به های خه ملینراوی به کریدانی سالانه ی له (۱،۰۰۰،۰۰۰) یه ک ملیون دینار که متر بیت، له جارپان به ده رده کریت.

سینیه م:

۱- جارنامه که گشت نه و خهسله تانه ی مولک و مالہ نه گوازاراوه که، که له کۆنووسی لیژنه ی خهملاندندا هاتوون، رۆژ و ریکه وت و کاتزمیری زیاد کردنه که، مه رجه کانی به شداریکردن، نه و شوینه ی تیایدا نه نجامده دریت و بری نه و بارمتانه ی (تأمینات) پیویسته سپارده بکرین، له خۆده گریت.

۲- فروشتن یان به کریدانی مولک و مالہ نه گوازاراوه که به پپی نه و ریژه ندییه ی له جارنامه که دا هاتووه، نه نجامده دریت.

چوارهم: لیستی زیاد کردنه که له رۆژی دوا ی بلاو کردنه وه ی جارنامه که بو ماوه ی (۳۰) سی پۆژ کراوه ده بیت، و پیویسته له سه ر نه و که سانه ی خواستی کرین یان به کریتگرتنی مولک و مالہ که یان هه یه، سه ردانی فرمانگه ی تایبه تمه ند بکه ن بو ده برپینی خواستنی کرین یان به کریتگرتن، به و مه رجه ی هه ر یه کیکیان پیش به شداریکردنی له زیاد کردنه که بارمته یه ک سپارده بکات، بره که ی له (۲۰%) بیست له سه دی به های خه ملینراو له حاله تی فروشتن و له کۆی بری به رامبه ری به کریدان بو ته وای ماوه که ی له حاله تی به کریدان، که متر نه بیت.

پینجه م: زیادکردن به مه بهستی فرۆشتن یا به کریدان ته نهها له بازنه ی ئه و به که کارگیریه ئه نجامده دریت که مولک و ماله نه گوازراوه که ی تیدایه، ده سه لاتی تایبه تمه ند ده توانیت له کاتی پیویستدا بریار بدات که زیادکردنه که له ناوه ندی ئه و پاریزگایه بکریت که مولک و ماله نه گوازراوه که ی تیدایه.

شه شه م: له رۆژی دوا ی کۆتایی هاتنی ئه و ماوه یه ی که له برگی (چوارهم) ی ئه م مادده یه دا ده قنوووسکراوه، له و کات و شوینه ی دیاریکراون بۆ فرۆشتن یان به کریدان، بۆ به شداریکردن له زیادکردنه که بانگه واز ده کریت، به مه رجیک بانگه وازه که وه سفکردنیکی ته ووا ی مولک و ماله نه گوازراوه که له خۆ بگریت.

حه و ته م: زیادکردنه که به ئاشکرا ده بیته، به زیاتر له (۷۰%) حه فتا له سه دی به های خه ملینراو ده ستپیده کات، دواتر لیژنه ی فرۆشتن یا به کریدان برپاری به رکه وتنی (رسو) زیادکردنه که بۆ کۆتا که سی زیادکار ده دات و ئه و خستنه رپوه ی له ماوه ی (۵) پینج خوله ک هیچی له سه ر زیاد نا کریت، به کۆتایی زیادکردنه که داده نریت.

هه شه م:

۱- ده کریت له سه ر بری به رامبه ری دوا یین زیادکردن، له ماوه ی (۵) پینج رۆژی کار له ریکه وتی به رکه وتنی (رسو) زیادکردنه که، به بریک که که متر نه بیته له (۱۵%) پازده له سه دی دوا یین ئه و بری به رامبه ره ی زیادکردنه که پیی گه یشته وه، خستنه سه ر (ضم) له لایه ن که سی تره وه، بکریت.

۲- له ئه گه ری بوونی داواکاری خستنه سه ردا، له رۆژی دوا ی بلاوکردنه وه ی جارنامه یه ک به هه مان میکانیزی یه که مجار، زیادکردنیکی نوێ بۆ ماوه ی (۷) حه وت رۆژ ده کریتته وه، دواتر هه واله ده کریت و ناییت جاریکی تر خستنه سه ر له سه ر کۆتا بری به رامبه ری زیادکردنه که، بکریت.

۳- داواکاری خستنه سه ر، ته نهها دوا ی وه رگرتنی بارمه یاساییه کان، ئه وانه ی به پیی ئه و رپژه یه ی له سه ر بنه مای ئه و بری به رامبه ره دیارکراوه که که سی داواکار خستوو یه تیه روو، قبول ده کریت.

مادده ی (۱۳):

یه که م: ئه گه ر له ئه نجامی زیادکردنه که، بری به رامبه ر نه گه یشته به های خه ملینراو، ئه و زیادکردنه که بۆ ماوه ی (۱۵) پازده رۆژی تر درپژ ده کریتته وه، که له رۆژی دوا ی بلاوکردنه وه ی جارنامه که وه ده ستپیده کات.

دووهم:

۱- ئه گه ر بری به رامبه ر له ئه نجامی زیادکردنی دووهم، نه گه یشته (۸۰%) هه شتا له سه دی به های خه ملینراو، ئه و له لایه ن لیژنه یه کی دیکه خه ملاندن بۆ به های مولک و ماله نه گوازراوه که ده کریتته وه، و جارده درپژ بۆ ئه نجامدانی زیادکردنیکی نوێ.

۲- له کاتی نه گیشتنی بری بهرامبر به (۸۰%) هه شتا له سهدی به های خه ماینراوی جاری دووهم، نه وای پرسه که ده خرپته بهردهم ده سه لاتی تایبه تمه ند، بو تاو تو یکردنی هو یه کان و چاره سه رکردنیان، یان هه لوه شانده وهی زیاد کردنه ئاشکراکه.

ماددهی (۱۴):

یه که م:

۱- له گه ل ره چاو کردنی حوکه کانی ماددهی (۱۲) ی نه م یاسایه، فرۆشتنی خانوو، شووقه یان زهوی نیشته جیبوون که پووبه ری له (۲م ۳۰۰) سی سهد مه تر دوو جا زیاتر نییه و خاوه ندرایتی ده گه پرتنه وه بو ده ولت، له ناو فرمانبه راندا جارپدانی بو ده کریت، به له بهر چاو گرتنی نه م خالانه ی خواره وه:

أ- فرۆشتن یه که مجار له نیوان فرمانبه رانی یه که وه زاره تدا ده کریت، له گه ل پیدانی پیشه نگی (الأولوية) بو فرمانبه رانی نه و فرمانگه یه ی خانوو، شووقه یان زهوی نیشته جیبوون که ی داناهه بو فرۆشتن.

ب - نه گه ره یه چ فرمانبه ریکی وه زاره ت یان فرمانگه ی په یوه ندر خواستی کرپنیان نه بوو، یان به شیک له مولکه که به نه فرۆشراوی مایه وه، نه وای سه ره له نو ی جارپدانی فرۆشتن به ریگه ی زیاد کردن له ناو سه ره جه م فرمانبه رانی هه رییم، ده کریت.

ج - له نه گه ری نه بوونی کرپاری فرمانبه ر، یان مانه وه ی به شیک مولکه که به نه فرۆشراوی، نه وای سه ره له نو ی جارپدانی فرۆشتنی به ریگه ی زیاد کردن له ناو سه ره جه م هاو لاتیاندا بو ده کریت.

د - له سه ره جه م به نده کانی (أ، ب، ج) پیشه نگی بو نه وانه ده بیته که هاوسه رگیرییان کردوه، و خو یان یان هاوسه ره کان یان منداله ناکامه کان یان، خانوو یه که یان شووقه یه که یان زهوییه کی نیشته جیبوونیان به شیوه ی سه ره خو نییه و پیشتر یه که یه کی نیشته جیبوون یان پارچه زهوییان له ده ولت یان له کو مه له هه ره وه زییه کان وه رنه گرتوه.

۲- حوکه کانی خالی (۱) ی برگه ی (یه که م) ی نه م ماددهیه له سه ره نه و فرمانبه ره ش جیبه جی ده بیته که له ناو یه که یه کی نیشته جیبوونی فرمانگه یه کی دیارکراو نیشته جیبووه، هه رچه نده له سه ره بنه مای پیداو بیستی کار بو فرمانگه یه کی دیکه له ناو هه مان وه زاره ت گوازا ریته وه، به مه رجیک سه رباری گواستننه وه ی پاژه که ی به نیشته جیبی نه و یه که یه مایته وه.

دووهم:

۱- فرمانبه ری خانه نشینکراو، نه گه ره پیشتر سوودمه ند نه بوو بیته، ده توانیت به شداری له زیاد کردن جارداراو بو سه ره جه م فرمانبه ران بکات، بو کرپنی نه و خانوو به رانه ی نیشته جیبوون که له خالی (۱) ی برگه ی (یه که م) ی نه م ماددهیه ئاماژه یان پیدراوه.

۲- ئەگەر لە کاتی فرۆشتنی یەكەى نیشته جیپوونەكە، بە كردهنى و بە شیوهیهكى یاسایی و لەسەر بنه‌مای ئەو رێكارانهى له یاسا به‌ركاره‌كاندا ده‌قنووسكراون، خانه‌نشینكراو نیشته‌جیپى یه‌كه‌كه‌ بێت، ئەوا هه‌مان مامه‌له‌ى فه‌رمانبه‌رى ئەو فه‌رمانگه‌یه‌ى له‌گه‌ڵ ده‌كرێت كه‌ خاوه‌ندارێتى یه‌كه‌كه‌ ده‌كات، به‌مه‌رجێك پێش خانه‌نشینبوونی فه‌رمانبه‌رى هه‌مان فه‌رمانگه‌ بووبێت.

۳- بۆ ئەوه‌ى فه‌رمانبه‌رى خانه‌نشینكراو له‌ حوكمى خالى (۲)ى ئەم بېرگه‌یه‌ سوودمه‌ند بێت، پابه‌ند ده‌كرێت پێش به‌شداربوون له‌ زیادكردن به‌شیوه‌یه‌كى نووسراو به‌لێن بدات به‌ چۆلكردنى یه‌كه‌كه‌ نیشته‌جیپوونەكە له‌ ماوه‌ى (۶) شه‌ش مانگ له‌ و رێكه‌وته‌ى كه‌ بپارى هه‌واله‌كردنى زیادكردنه‌كه‌ بۆ كه‌سێكى ديكه‌ پله‌ى بنه‌ر وه‌رده‌گرێت، به‌پێچه‌وانه‌وه‌، یه‌كه‌كه‌ نیشته‌جیپوونەكەى به‌زۆره‌كى له‌لایه‌ن به‌رپوه‌به‌رایه‌تى جیبه‌جیكردنى تاییه‌تمه‌نده‌وه‌ به‌بێ پێدانی هه‌یچ ماوه‌یه‌كى ديكه‌، پێ چۆلده‌كرێت.

سێیه‌م: پشكى هاوبه‌شى ناو یه‌كه‌كه‌ نیشته‌جیپوونەكانى نه‌شیاو بۆ جیاكردنه‌وه‌ (ئیفرازكردن)، به‌ده‌ر ده‌كرێن له‌ حوكمى بېرگه‌ى (یه‌كه‌م و دووهم)ى ئەم مادده‌یه‌، و جارێكى فرۆشتن بۆ سه‌رجه‌م هاولاتیان، ده‌كرێت.

مادده‌ى (۱۵)

ده‌سه‌لاتى تاییه‌تمه‌ند، ده‌ستپۆیه‌ بۆ مه‌به‌سته‌كانى چالاكى بازرگانى، پیشه‌سازى، گه‌شتوگوزارى و وه‌به‌ره‌ینان، له‌ رێگه‌ى زیادكردنى ئاشكراوه‌، به‌هه‌مان ئەو رێكارانه‌ى له‌ مادده‌ى (۱۲)ى ئەم یاسایه‌دا ده‌قنووسكراون، بونیادنانى مافه‌كانى بانه‌وانى (المساحه‌) له‌سه‌ر مولك و ماله‌ نه‌گوازاوه‌كان، رابگه‌یه‌نیت، به‌م شیوه‌یه‌ى خواره‌وه‌:

یه‌كه‌م: ناپیت ماوه‌ى بانه‌وانى له‌ (۲۵) بیست و پینج سال زیاتر بێت، و یارای نوێكردنه‌وه‌ و به‌مولككردنى بۆ بانه‌وانىكار نییه‌، دواى كۆتایهاتنى ماوه‌ى بانه‌وانى هه‌رچى بونیادنراپیت، ده‌بیته‌ مولكى خاوه‌نى مولك و ماله‌ نه‌گوازاوه‌كه‌، به‌بێ به‌رامبه‌ر.

دووهم: بېرى به‌رامبه‌رى بانه‌وانى سالانه‌ وه‌رده‌گیریت، به‌مه‌رجێك هه‌ر (۵) پینج سال جارێك، له‌ رێكه‌وتى گریبه‌ستى بانه‌وانى پێداچوون‌وه‌ى بۆبكریت، ئەمه‌ش به‌ پێنمايى رێكده‌خریت كه‌ وه‌زیری دارایی و ئابووری ده‌ریده‌كات.

سێیه‌م:

۱- بانه‌وانىكار، له‌و ماوه‌یه‌ى له‌ گریبه‌ستى بانه‌وانى دیاركراوه‌، و په‌زامه‌ندى ده‌سه‌لاتى تاییه‌تمه‌ندى له‌سه‌ردراوه‌، پابه‌ندى دروستكردنى بیناكاریی ده‌بیت.

۲- بانه وانیکار، بارمته ی کوټایې، که یه کسان بیت به (۵%) پینج له سهدی به های ته وای بری به رامبه ری زیاد کرده که بو ته وای ماوه ی گریبه سته که، بو مسوگه رکردنی باش جیبه جیکردنی بینا کاریبه که پیشکه ش ده کات، که به درپژایې ماوه ی گریبه سته بانه وانکاریبه که ده مینیتته وه، و تا کوټایې هاتنی ماوه که ی راده سته ناکریتته وه، و سالانه ش به مه به سته گونجاندنې له گه ل پیدا چوونه وه کان، نوپده کریتته وه.

۳- نه گهر له و ماوه یه دا بانه وانیکار ته وای بینا کاریبه کانی دروست نه کرد، نه واپره بارمته کراوه که ده سته به سه ر داده گیریت، و گریبه سته بانه وانیه که به هه لوه شاوه نه ژمارده کریت، و نه و بینا کاریبه ی هه یه به بی به رامبه ر ده بیتته مولکی نه و لایه نه ی خاوه ندریتتی مولک و ماله نه گوازاراوه که ده کات.

چوارم: نه گهر که سی بانه وانیکار له دانه وه ی بری به رامبه ری سالانه له واده ی دیاریکراویدا دواکه وت، نه و ده سه لاتی تاییه تمه ند ده توانیت وه رگرتنی نه و بری به رامبه ره بو ماوه یه کی گونجاو له ریکه وتی شایسته بوونیه وه دوا بخت، له م باره شدا سوودی دواکه وتن به پرېژه ی (۷%) حه وت له سهدی بری به رامبه ری شایسته ده خریتته نه ستوی که سی بانه وانیکار، نه گهر دواکه وتن دووباره بیتته وه، نه و ده سه لاتی تاییه تمه ند ده توانیت گریبه سته بانه وانیه هه لوه شینیتته وه و بینا کاریبه کان به بی به رامبه ر ده بته مولکی نه و لایه نه ی خاوه ندریتتی مولک و ماله نه گوازاراوه که ده کات.

به شی سییه م

دانه وه ی بری به رامبه ر

لقی یه که م

دانه وه ی بری به رامبه ری فروشتنی مولک و مالی نه گوازاراوه

مادده ی (۱۶):

یه که م: کریار پابه نده له ماوه ی (۳۰) سی رۆژ له ریکه وتی هه واله کردنی بنبر، به یه کجار بری به رامبه ری فروشتنی مولک و مالی نه گوازاراوه، بدات.

دووه م: به دهر له حوکه م کانی برگی (یه که م) ی نه م مادده یه، ده سه لاتی تاییه تمه ند ده توانیت په زامه ندی له سه ر دانه وه ی بری به رامبه ری فروشتن به شیوه ی قیست بدات، به م شیوه یه ی خواره وه:-

۱- نیوه ی بری به رامبه ری فروشتن و ته وای خه رجیبه کان له ماوه ی (۳۰) سی رۆژ له ریکه وتی هه واله کردنی بنبر.

۲- نه وی ده مینیتته وه له بری به رامبه ری فروشتن، ده کریت به چه ند قیستیک، به مه رجیک له (۵) پینج قیست زیاتر نه بیت، و واده ی دوا یین قیست نه گاته زیاتر له (۳) سی سال له کوټایې نه و ماوه یه ی له خالی (۱) ی نه م برگیه دا دیاری کراوه.

سیبہم: لہ کاتی فرۆشتنی خانووبہ رہی نیشته جیبوونی مولکی ده ولت یان کهرتی گشتی به
 فرمانبهران، بۆ دانه وهی بری به رامبهری فرۆشتنه که، نه و حوکمانهی خواره وه پیاده ده کریت:
 ۱- ریژهی بارمته کان (۵۰٪) پینج له سه دی به های خه ملاندنی یه که یان پارچه زهوی نیشته جیبوونه که
 ده بیت.

۲- ریژهی (۵۰٪) پینج له سه دی بری به رامبهری فرۆشراوه که وه ک پیشه کی وهرده گیریت و باقیه که ی به
 قیستی سالانه یه کسان بۆ ماوهی (۱۵) پازده سال له ریکه وتی فرۆشتنه که ده دریته وه.

چواره م: سه روکی نه نجومه نی وه زیران یان هه رکه سیک که ری پییده دات، ده توانیت دووباره ماوهی
 قیستی شایسته ی سهر پرۆژه کانی پیشه سازی، کشتوکالی و گه شت و گوزاری، فرۆشراو به
 پیی حوکمه کانی نه م یاسایه، به جوریک دابریژیتته وه که ماوهی دانه وهی قیسته کان
 دریژبکاته وه، پالپشت به پاسپارده ی لیژنه یه کی تایبه تمه ند که به فرمانی سه روکی
 نه نجومه نی وه زیران یان هه ر که سیک که ری پییده دات، پیکده هیئریت، له سه ر بنه مای پاساو یان
 بارودۆخی زۆر پیویست، به رامبهر به بری نه و سوودی دواکه وتنه ی که بانکه حکومییه کان به پی
 سروشتی مولک و ماله نه گوازاوه که وه ریده گرن.

مادده ی (۱۷):

یه که م: نه گهر کریار له دانه وهی یه کیک له قیسته کان له واده ی خویدا دواکه ویت، نه واه سه لاتی
 تایبه تمه ند ده توانیت وهرگرتنه وهی نه و قیسته له سه ر داوای کریار بۆ ماوه یه کی گونجاو له
 ریکه وتی شایسته بوونیه وه دواخات، به رامبهر به بری نه و سوودی دواکه وتنه ی که بانکه
 حکومییه کان به پیی سروشتی مولک و ماله نه گوازاوه که وه ریده گرن.

دووهم: نه گهر دواکه وتی قیست دووباره بیته وه، نه واه سه لاتی تایبه تمه ند ده توانیت یان له سه ر
 بنه مای پیویستیه کی دیاریکراو وهرگرتنه وهی قیست یان قیسته دواکه وتوووه کان له گه ل نه و
 سووده ی له برگی (یه که م) ی نه م مادده یه دا ده قنوووسکراوه قبول بکات، یان به قیستکردنه که
 هه لبوه شینیتته وه و نه وهی له بری به رامبهری فرۆشتنه که ماوه به یه کجار وهریگریته وه، به
 گرتنه به ری نه م ریکارانه ی خواره وه:

۱- نه گهر خانووبه ره که له فرمانگهی تۆماری خانووبه ره به ناوی کریار تۆمار نه کرابیت، نه واه
 خاوه نه که ی به پیی حوکمه کانی نه م یاسایه ده یفرۆشیتته وه، له م باره شدا کریاری (دووهم)
 به یه کجار بری به رامبهری کرینه که ده دات، و نه و قیستانه ی له نه ستوی کریاری (یه که م) مابوونه وه
 له گه ل سووده کانی دواکه وتن و خه رجیبه کانی فرۆشتنی دووهم له به هاکی وهرده گیریت، و داوی
 نه وهی شایسته یه کانی کریاری (یه که م) راده ست ده کریت، نه وهی ده مینیتته وه وهک داها تیک بۆ
 فرۆشیار تۆمار ده کریت.

۲- ئەگەر خانوبەرهكە بەناوى كړپار تۆمار كرايىت، ئەوا بەپيى حوكمه كانى ياساى تۆمار كړدى خانوبەرهى بهر كار له ههريم، له سهر ئەو بنه مایهى به حوكمى بارمتهى گهرينتيكار گلداراوه ته وه ده فرۆشريت، و ئەو قيستانهى له ئەستوى كړپارى (يه كه م) ماونه ته وه له گه ل سووده كانى دواكه وتن، له برى به رامبهرى فرۆشتنه كه وهرده گيريت، وهه چى ده ميپننه وه له لايهن بهرپوه به رايه تى تۆمار كړدى خانوبه ره به پيى ياسا پاده ستى كړپارى (يه كه م) ده كريت.

ماددهى (۱۸):

خانوبه رهى فرۆشراو له فه رمانگهى تۆمار كړدى خانوبه ره به ناوى كړپار تۆمار ده كريت و له دواى هه واله كړدى بنبر و دانه وهى ته واوى برى به رامبه ره كه و خه رجيه كان، يان ئەو به شهى پابه نده به دانه وهى، له دواى په زامه نديدان له سهر به قيست كړدى و ته واوى خه رجيه كان، پاده ستى ده كريت و دانه وهى باقى به رامبه ره كه به پيى حوكمه كانى ئەم ياسايه ريكده خريت، و ئاماژهى گلدانه وه به حوكمى بارمتهى گه رهنتيكار له سهر خانوبه ره كه له فه رمانگهى تۆمار كړدى خانوبه رهى تايبه تمه ند داده ندريت.

لقى دووهم

دانه وهى برى به رامبهرى به كريدانى مولك و مالى نه گوازاوه

ماددهى (۱۹):

يه كه م: كړيچى پابه ند ده بيت به دانه وهى برى به رامبهرى به كريدان له گه ل ته واوى خه رجيه كان له ماوهى (۳۰) سى رۆژ له ريكه وتى هه واله كړدى بنبر ئەگه ر ماوهى گريبه سته كه له ساليك زياتر نه بيت، و ده سلاتى تايبه تمه ند ده توانيت په زامه ندى بدات له سهر دانه وهى برى به رامبهرى به كريدانه كه به قيست به م شيويهى خواره وه:

۱- (۳/۱) يه كه له سهر سى برى به رامبهرى به كريدانى سالانه له ماوهى (۳۰) سى رۆژ له ريكه وتى هه واله كړدى بنبر.

۲- باقى برى به رامبهرى به كريدانى سالانه به چه ند قيستىك، به و مه رجهى له (۴) چوار قيست زياتر نه بيت و وادهى دوايين قيست نه گاته زياتر له (۹) نو مانگ له ريكه وتى ده ستپي كړدى ماوهى گريبه ستى به كريدانه كه.

دووهم: ئەگه ر ماوهى گريبه ستى به كريدان له ساليك زياتر بيت ئەوا كړيچى پابه ند ده كريت به دانه وهى ته واوى برى به رامبه ره كه له گه ل خه رجيه كان له ماوه (۳۰) سى رۆژ له ريكه وتى هه واله كړدى بنبر، و ده سلاتى تايبه تمه ند ده شتوانيت په زامه ندى بدات له سهر دانه وهى برى به رامبهرى به كريدانه كه به قيست به م شيويهى خواره وه:

۱- (۳/۱) يه ك له سهر سپی ته وای بری به رامبهری به کریډانه که له ماوهی (۳۰) سی رۆژ له رېکه وتی هه واله کردنی بنېر.

۲- باقی بری به رامبهره که به چهند قیستیک، که ژماره یان له دووهیندهی ساله کانی به کریډان زیاتر نه بییت، به و مهرجهی دوایین قیست لانیکه م بهر له کوئیای هاتی ماوهی به کریډانه که به (۶) شهش مانگ بدریت.

ماددهی (۲۰):

یه که م: به کریډراوه که رادهستی کریچی ناکریت بهر له دانه وهی بری به رامبهری به کریډانه که به پیی حوکه کانی ماددهی (۱۹) ی ئه م یاسایه.

دووه م: ئه گهر کریچی دوا بکه ویت له دانه وهی یه کیك له قیسته کان له وادهی خویدا، ئه واه و قیستهی دواکه و تووه پیژاردنیکی ده خریته سهر که هاوتابیت له گهل نرخی ئه و سوودی دواکه و تنه ی بانکه حکومییه کان به گویره ی سروشتی به کارهینانی خانووبه ره که وه ریده گرن، و ئه گهر ئه مه دووباره بیته وه ئه واه دهسه لاتی تاییه تمه ند ده توانیت له دوا ی هوشداریدان به کریچی، قیسته کان هه لبه شینیتته وه و ئه وهی ده مینیتته وه له بری به رامبهری به کریډانه که و پیژاردنیکی هاوتاه گهل نرخی سوودی بانکه حکومییه کان، به پیی یاسای وه رگرتنه وهی قهرزه حکومییه کانی بهرکار له هه ریم، به یه کجار وه رگریته وه.

به شی چواره م

پاشگه زبوونه وهی کریار یان کریچی

ماددهی (۲۱):

یه که م: ئه گهر که سی هه واله بوکراو له دانه وهی بری به رامبهری فروشراوه که و خهرجییه کان له حاله تی فروشتن، و بری به رامبهری به کریډان و خهرجییه کان له حاله تی به کریډان پاشگه ز بیته وه، ئه واه:

۱- مولک و ماله نه گوازاراوه که ده خریته به رده م دوا هه مین که سی به شداربووی زیاد کردنه که، ئه وهی که پیش که سی پاشگه زبووه وه دهستی له زیاد کردن کیشاوه ته وه، به و بری به رامبهری که خستبوویه روو.

۲- ئه گهر ئه و که سه رازی بیت له سهر هه لگرتنه وهی مولک و ماله نه گوازاراوه که و ئاماده بیت بارمته ی یاسایی دیاریکراو له سهر بنه مای ئه و بری به رامبهری خستبوویه روو سپارده بکات، ئه واه به بریاری لیژنه ی فروشتن یان به کریډان، له و بارمته ییه ی که سی پاشگه زبووه وه داویه تی، جیاوازی نیوان هه ردوو بری به رامبهر له حاله تی فروشتن، و جیاوازی نیوان هه ردوو بری به رامبهری ماوهی ته وای به کریډان له حاله تی به کریډان، وه رده گیرییت.

۳- نه گهر برې بارمته که که متر بوو له برې جياوازی نيوان هردوو برې بهرامبر له حاله تی فروشتن و جياوازی نيوان هردوو برې بهرامبري ماوهی تهواوی به کريدان له حاله تی به کريدان، نهوا له مولک و ماله کانی دیکه، به پي حوکمه کانی ياسای وهرگرته وهی قهرزه حکوميه کانی بهرکار له هريم، به ده سنده هينريت.

دووه م:

۱- نه گهر دواهمين کسی به شداربووی زيادکرده که نه وهی که پيش کسی پاشگه زبووه دهستی له زيادکردن کيشاوه ته وه هه لگرته وهی مولک و مالله نه گوازاوه که ره تبکاته وه، نهوا سه رله نوې زيادکردن بو ماوهی (۱۵) پازده پوژ له پوژي دواي بلاوکرده وهی جارنامه که نه انجام ددریته وه.

۲- لیستی فروشته که له و ماوهیهی له خالی (۱) ی نه م برکه یه دا هاتووه کراوه ده بیت، و به بریاری لیژنه ی فروشتن یان به کريدان، کسی پاشگه زبووه وه جياوازی نيوان هردوو برې بهرامبره که و خه رجییه کانی دووباره کردنه وهی زيادکرده که له نه ستو ده گريت، و له برې بارمته که ی وهرده گيريت، نه گهر برې بارمته که که متر بوو له برې پابه ندييه کانی پاشگه زبووه وه، نهوا به پي حوکمه کانی ياسای وهرگرته وهی قهرزه حکوميه کانی بهرکار له هريم لپی وهرده گيريت.

سييه م: نه گهر هيچ که سيک خواستی کرینی له حاله تی فروشتن یان به کريدتنی مولک و مالله نه گوازاوه که ی له حاله تی به کريدان نه بوو، نهوا نه و بارمته یه ی کسی پاشگه زبووه وه داويه تی ده بیتته داهاتيک بو خاوه نی مولک و مالله که، نه گهر برې بارمته که که متر بیت له خه رجییه کانی هردوو زيادکرده که نهوا که کسی پاشگه زبووه وه جياوازی نيوانيان له نه ستو ده گريت و به پي حوکمه کانی ياسای وهرگرته وهی قهرزه حکوميه کانی بهرکار له هريم له مولک و مالله کانی دیکه به ده سنده هينريت.

چوارم: رپگه نادریت کسی پاشگه زبووه وه به شداربیت له و زيادکرده ی پاشگه زبوونه وه که بوته هوکاري دووباره کردنه وهی.

دهروازه ی سييه م

فروشتن و به کريدانی مولک و مالله نه گوازاوه کانی ده ولت به بی زيادکردن

به شی یه که م

فروشتنی مولک و مالله نه گوازاوه کان

ماددهی (۲۲):

یه که م: ده کريت مولک و مالله نه گوازاوه کان به بی زيادکردنی ئاشکرا به بریاری ده سه لاتی تاييه تمه ند به برې بهرامبريکی گونجاو، به و مهرجه ی که متر نه بیت له (۵۰%) په نجا له سه دی نرخی راسته قینه ی خانووبه ره که، بفروشرينه فرمانگه کانی ده ولت و که رتی گشتی له حاله تی به کارهينانی خانووبه ره که بو مه به سته فهرمييه کانی فرمانگه له نيوان وه زاره ته په يوه نديداره کان.

دووم: دہ کریت خانووبہرہ کانی نیشته جیبوون بفرؤشرینہ فرمانگہ کانی دہ ولت و کہرتی گشتی بہ بی زیادکردنی ٹاشکرا، بہ نرخی راستہ قینہ و بہ پیی نرخہ باوہ کانی خانووبہرہ هاوشیوہ و هاوسییہ کان، خہ ملینراو لہ لایہن لیژنہی خہ ملاندن و پہ سہندکراو لہ لایہن دہ سہ لاتی تایبہ تمہند بہ مہ بہستی فرؤشتنی بہ فرمانبہرہ کانی لہ ریگہی زیادکردنی ٹاشکراوہ.

سییہم: شاره وانی تایبہ تمہند لہ دوای و ہرگرتنی رہ زامہندی و ہزیری شاره وانی و گہشت و گوزار دہ توانیت ئہ و زہوویانہی بؤ نیشته جیبوون تہر خانکراون بہ بہ رامبہریکی راستہ قینہ و بہ پیی نرخہ باوہ کانی هاوشیوہ و هاوسییہ کانی، خہ ملینراو لہ لایہن لیژنہی خہ ملاندن بہ پیی حوکمہ کانی ئہم یاسایہ، بہ بی زیادکردنی ٹاشکرا بفرؤشریتہ ئہ و هاونیشتمانیانہی کہ خویان یان هاوسہرہ کانیان یان مندالہ ناکامہ کانیان خانوو یان شووقہ یان زہویہ کی نیشته جیبوونیان بہ سہرہ خوی نییہ و پیشتر یہ کہی نیشته جیبوون یان پارچہ زہوی نیشته جیبوونیان لہ دہ ولت یان کؤمہ لہ کانی ہرہ و ہزی نیشته جیکردن و ہرنہ گرتوہ.

چوارہم: دہ سہ لاتی تایبہ تمہند، لہ ریگہی کؤنووسی دہر خستہ کردن لہ گہل فرمانگہی خانووبہرہ بؤی ہہیہ برپار بدات بہ:

۱- فرؤشتنی پاشماوہی ریگہ و بانہ کان و ہہ موو پاشماوہ کانی دیکہ، کہ پووبہرہ کانیان لہ کہ مترین، پووبہری دیاریکراو بؤ جیاکردنہ و ہ (أفراز) کہ مترہ، یان ئہ وانہی یارای جیاکردنہ و ہ نین، ئہ مہش بہ ریئماییی ریگ دہ خریت و و ہزیری تایبہ تمہند دہری دہ کات.

۲- فرؤشتنی پارچہ زہوی جیاکراوہ بہ قہ والہیہ کی سہرہ خؤ، یان ئہ و پارچہ زہویہ یی دہ کریت جیا بکریتہ و ہ دہروازہیہ کی ہہیہ لہ سہر ریگہی گشتی، و ہک پارچہ زہویہ کی سہرہ خؤ، بہ زیادکردنی ٹاشکرا، بہ پیی حوکمہ کانی ئہم یاسایہ، بہ و مہر جہی ریگہ لہ پارچہ زہویہ کانی دہ وروبہری نہ گریت.

بہشی دووم

بہ کردانی مولک و مالہ نہ گوازاراوہ کان

ماددہی (۲۳):

یہ کہم:

۱- دہ کریت مولک و مالہ نہ گوازاراوہ کان بہ برپی بہ رامبہری راستہ قینہ و خہ ملینراو بہ پیی حوکمہ کانی ئہم یاسایہ لہ لایہن لیژنہی خہ ملاندن، لہ سہر بنہمای برپی بہ رامبہری هاوشیوہ و هاوسی، بہ بی زیادکردنی ٹاشکرا بہ برپاری دہ سہ لاتی تایبہ تمہند بہ کری بدرین بؤ ئہم لایہ نانہی خوارہ و ہ:

أ- فرمانبہرانی دہ ولت و کہرتی گشتی لہ ہہریم سہ بارہت بہ و یہ کانہی نیشته جیبوون کہ مولکی دہ ولتہ تن.

ب - فەرمانگه كانى دهولت و كهرتى گشتى، سه ندىكا، يه كىتى، رىكخراو و كوومه له كان له ههرىم بو مه به ستى وه سوودهيئانى مولك و ماله نه گوازاوه كه وهك فەرمانگه يان باره گايهك بو كاره كانى يان بو نه و مه به ستانه ي له ياساكانياندا ده قنوو سكراون.

ج - كرپچى خانوتى هيزه چه كداره كان، كه ده كه ونه ناو سه ربازگه و كوگا و فيرگه و نه خووشخانه سه ربازيه كان و هى ديكه، و كرپچى خانوته كان له فەرمانگه كانى دهولت و كهرتى گشتى، نه وانهى بارودوخى تايبه تيان هه يه و پيويسته ره چاوى تايبه تمه نديان بكرىت له ده ستنيشان كردنى كه سى كرپچيدا.

د - خاوهنى نه و مولكانهى ده كه ونه ته نيشت كه ناره ئاوييه كانى مولكى دهولت، نه گهر نه و كه نارانه ي دانراون به كرى بدرين پييه وه لكاوبن و رىگه ي هاتوو چويان ته نها له ناو نه و مولكانه دا هه بيت.

ه - كرپچى نه و خانوو به رانه ي ته رخانكراون بو به ره مه پيئانى نان و سه مون له دواى كو تايه اتنى ماوه ي گرپيه ستى به كرپدانى يه كه ميان، هه رچه نده پيشتر له نه نجامى زياد كردنى ئاشكراوه به كرى درابن، به و مه رجه ي برى به رامبه رى به كرپدان دووباره خه ملاندنى له لايهن ليژنه ي خه ملاندنى پيكه پيئراو به پيى حوكمه كانى نه م ياسايه بو بكرىت.

و - كو مپانيا كانى كهرتى تايبه ت كه پسپورن له سيسته مه كانى گه ياندىن، نه وانهى موله تى ياسايان وه رگرتوو و گرپيه ستيان كر دووه له گه ل لايه نى تايبه تمه ند، به مه به ستى دروست كردنى تاوهره كانى پرورژهى موبایل و هو له كانى پرورژهى موبايلى بيتهل و هو له كانى به كارهيئانى ويستگه كانى (VSAT) نه وانهى به بگورپه كان ده به سترينه وه.

۲- كرپچى نه و زه ويپانه ي مولكى دهولت، به مه به ستى دامه زراندىن ويستگه كانى پشوودان و ويستگه كانى پر كردنه وه ي سوته مه نى له سه ر رىگا ده ره كييه كانى ده ره وه ي سنورى شاره وانپيه كان، كه رىكسازپيه كانى به كرپدانى زهوى له سه ر رىگا ده ره كييه كان ده يانگريته وه، رىكاره كانى زياد كردنى ئاشكراى له سه ر جيبه جى ده كرىت.

دوو مه:

۱- وه زيرى بازرگانى و پيشه سازه ي رپييدراره به به كرپدانى نه و زه ويپانه ي نانه واخانه، ئاش، گه راج و شوپنه كانى چا كوردنه وه ي نه و شوپنكارانه يان له سه ر بينا كراوه، به و كه سانه ي زياد كردنى ئاشكراى كرپنى نه و شوپنكارانه يان بو يه كلايى ده بيتته وه.

۲- ئەو زەھىيانەى لە خالى (۱) ى ئەم بېرگەيە باسكراون بەدەر لە رېكارەكانى زيادكردنى ئاشكرا بەكرى دەدرېن، و بېرى بەرامبەرى بەكرېدانەكەى پېشەختە لەلايەن ليژنەى خەملاندنى پېكھېنراو بەپېى ماددەى (۸) ى ئەم ياسايە دياربەدەكرېت.

سېيەم:

دەسەلاتى تايبەتمەند، لەسەر داواى كرېچى، دەتوانىت ماوەى گرېبەستى ئەو خانووبەرانەى ھى نېشتەجېبوون نېن، و بەبى زيادكردنى ئاشكرا بەكرېدراون، درېژ بكاتەو، بەو مەرجهى بېرى بەرامبەرى راستەقېنە (۳) سى سالى جارېك بەپېى ئەو رېكارانەى لەم ياسايەدا دەقنووسكراون، بىخەملېنرېتەو.

چوارەم:

۱- دەسەلاتى تايبەتمەند، لەسەر داواى كرېچى، دەتوانىت ماوەى گرېبەستى ئەو خانووبەرانەى بۆ نېشتەجېبوون نېن، و بەزيادكردنى ئاشكرا بەكرېدراون و ماوەى بەكرېدانى بنەرەتيان لە (۱۰) دە سالى كەمتەر، بە مەرجهىك درېژ بكاتەو كە لە ھېچ بارېكدا ماوەى گرېبەست بە ھەردوو ماوەى بنەرەتى و ماوەى درېژكراوھش پېكەو لە (۱۰) دە سالى تېپەر نەكات.

۲- پېويستە ئەو كرېچىھى خواستى درېژكردنەو ھەيە، داواكارىيەكى نووسراو بۆ درېژكردنەو بەر لە (۳) سى مانگ لە كووتايى ھاتنى ماوەى گرېبەستى بەكرېدانى بنەرەتى پېشكەش بكات و، بە پېچەوانەو، مافى داواكردنى درېژكردنەو ھى نامېنېت.

۳- لەكاتى پەزەماندېدان لەسەر داواكارى درېژكردنەو ئەوا سەربارىك دەخرېتە سەر بېرى بەرامبەرى بەكرېدانى ناوئراو لە گرېبەست بە رېژەى (۱۰%) دە لەسەدى بەكرېدانى سالى پېش درېژكردنەو كە بەرامبەر بە ھەر سالىك لە سالىكانى درېژكردنەو بەپېى ھاوكېشەيەكى ژمارەيى بەدواى يەكدا ھاتوو (متوالية عدديە).

ماددەى (۲۴):

وھزېرى دارايى و ئابوورى بەھەماھەنگى لەگەل وھزېرى شارەوانى و گەشت و گوزار لەسەر داواى فەرمانگەى پەيوەندىيەكانى دەرەو و بە پەزەماندى سەرۆكى ئەنجومەنى وھزيران، بۆى ھەيە ئەو زەھىيانەى مولكى دەولەتن بەكرى بداتە ولاتانى بيانى بۆ دروستكردنى بارەگاي نوينەرەايەتايە سياسىيەكانيان يان قونسولخانەكانيان يان بۆ مەبەستى دروستكردنى خانووى نېشتەجېبوون لەسەريان يان نووسىنگە بۆ پاشكوكانيان ئەويش بۆ ماوەيەك زياتر نەبېت لە ماوەى بەكرېدانى رېگەپېدراو لە ولاتى لايەنى بەرامبەر، بە بېرى بەرامبەرېك كە ليژنەيەكى تايبەت دەيخەملېنېت كە وھزېرى دارايى پېكىدەھېنېت يان بەبى بەرامبەر بە مەرجهى بوونى مامەلەى ھاوشېوھ لەلايەنى بەرامبەر.

دهرواهي چوارهم

فروشتن و به كریدانی مولك و ماله گوازاراوه كانی دهولت به زيادکردنی ئاشكرا

بهشی يه كه م

فروشتنی مولك و ماله گوازاراوه كان

ماددهی (٢٥):

به های ئه و مولك و ماله گوازاراوهی دانراوه بۆ فروشتن، له لایه ن لیژنه ی خه ملاندنی پیکهینراو به پپی حوکه كانی ماددهی (٨) ی ئه م یاسایه، به بی به شداریکردنی نوینه ری فه رمانگه ی تۆمارکردنی خانووبه ره، ده خه ملینریت، و ئه و ریکارانه ده گیرینه بهر که له ماددهی (٩) ی ئه م یاسایه دا ده قنوو سکران، به ره چاوکردنی سروشتی مولك و مالی نه گوازاراوه.

ماددهی (٢٦):

لیژنه ی فروشتن یان به كریدانی پیکهینراو به پپی حوکه كانی ماددهی (١٠) ی ئه م یاسایه فروشتنی مولك و ماله گوازاراوه که له ئه ستۆ ده گریت به پپی ئه م ریکارانه ی خواره وه:

یه كه م: ریکخستنی لیستیکی زیادکردن له بهر رۆشنایی ئه و خه سلته تانه ی مولك و ماله گوازاراوه که له لایه ن لیژنه ی خه ملاندنه وه له کۆنوو سدا چه سپینراون.

دووهم:

١- خستنه پرووی مولك و ماله که بۆ فروشتن له زیادکردنی ئاشكرا دا، بۆ ماوه یه ك که له (٧) حه وت رۆژ که متر نه بییت و له (٣٠) سی رۆژ زیاتر نه بییت راده گه یه نییت، ماوه که له ریکه وتی ئه و رۆژه ی ده که ویته داوای بلاوکردنه وه ی جارنامه که به هه مان ریکاره كانی ده قنوو سکران له م یاسایه، ده ستپیده کات.

٢- پپویسته جارنامه که گشت خه سلته تانه ی ئه و مولك و ماله گوازاراوه یه ی دانراوه بۆ فروشتن، شوین و رۆژ و ریکه وت و کاتی زیادکردنه که، مه رجه كانی به شداریکردن و بری ئه و بارمتانه ی پپویسته سپارده بکرین، له خو بگریت.

سپیه م: لیستی زیادکردنه که له ریکه وتی ئه و رۆژه ی ده که ویته داوای بلاوکردنه وه ی جارنامه که کراوه ده بییت، و پپویسته له سه ر ئه و که سانه ی خواستی به شداریکردنیان هه یه، سه ردانی فه رمانگه ی تایبه تمه ند بکه ن بۆ خستنه پرووی خواستی کرین، به و مه رجه ی هه ر یه کیکیان پپیش به شداریکردن له زیادکردنه که بارمته یه ك سپارده بکات، که بره که ی له (٢٠%) بیست له سه دی به های خه ملینراوی مولك و ماله که که متر نه بییت.

چوارهم: له و رۆژه ی دیارکراوه بۆ فروشتن له کات و شوینی دیارکراو بانگه واز ده کریت بۆ به شداریکردن له زیادکردنه که به به های خه ملینراو، به مه رجیک بانگه وازه که وه سفیکی ته واوی ئه و مولك و مالانه ی خراوه نه ته روو بۆ فروشتن، له خو بگریت.

پینچم: زیادکردنه که به ئاشکرای ده کریت، دواتر لیژنه ی فروشتن برپار ده دات به بهرکه وتی زیادکردنه که بو دوایین که سی زیادکار، و نه و خستنه پوو هی له دوا ی تیپه پوو نی (۵) پینچ خولهک هیچی له سهر زیاد ناکریت به کو تایی زیادکردنه که داده نریت.

شه شه م:

۱- ده کریت له سهر بری به رامبه ری دوایین زیادکردن، له ماوه ی (۵) پینچ پوژی کار له ریکه وتی بهرکه وتی زیادکردنه که، به بریک که که متر نه بیت له (۱۵%) پازده له سهدی دوایین نه و بری به رامبه ری زیادکردنه که پی گیشتوو، خستنه سهر (ضم) له لایه ن که سی تره وه بکریت.

۲- داواکردنی خستنه سهره که ش به قبولکراو دانانریت هه تا که سی داواکار بارمته ی یاسایی به ریژه ی (۲۰%) بیست له سهدی نه و بری به رامبه ری خستوو یه تیه روو، دانه نیت.

۳- نه گهر خستنه سهر هه بوو، زیادکردنیکی نوئ بو ماوه ی (۷) حهوت پوژ له پوژی دوا ی بلاوکردنه وه ی جارنامه یه که به هه مان میکانیزمی یه که مجار، ده کریت هه وه، دواتر هه واله ده کریت و نابیت جاریکی تر خستنه سهر له سهر کو تا بری به رامبه ری زیادکردنه که، بکریت.

مادده ی (۲۷)

یه که م: نه گهر بری به رامبه ری فروشتنی مولک و ماله که له نه نجامی زیادکردنی ئاشکرا نه گیشته به های خه ملینراو، نه و زیادکردنه که بو ماوه ی (۱۵) پازده پوژ دریز ده کریت هه وه و له پوژی دوا ی بلاوکردنه وه ی جارنامه که وه ده ستپیده کات.

دوو م: مولک و ماله که له زیادکردنی (دوو م) به و نرخه ی له سهری ده وه ستیت ده فروشریت، نه گهر له و مولک و ماله نه نه بیت که ده کریت له پیشه سازی گوپین سوودی لی وهر بگریت.

سییه م: نه گهر لیژنه ی فروشتن وایبینی نه و نرخه ی زیادکردنی دووم له سهری وه ستاوه به رزه وه ندی گشتی ده سته بهر ناکات نه و زیادکردنه که بو ماوه ی (۱۵) پازده پوژی دیکه دریز ده کریت هه وه و له پوژی دوا ی بلاوکردنه وه ی جارنامه که وه ده ستپیده کات، و مولک و ماله کان له زیادکردنی سییه م به و نرخه ده فروشرین که له سهری ده وه ستیت.

مادده ی (۲۸)

یه که م:

۱- نه گهر نه و که سه ی زیادکردنه که ی بو یه کلایی بو ته وه، پاشگه زبیت هه وه و ناماده نه بیت له ماوه ی (۷) حهوت پوژ له ریکه وتی هه واله کردنی بنبر، بری به رامبه ری فروشراوه که و ته وای خه رجییه کان بدات، نه و مولک و ماله که ده خریت هه به رده م دوایین که سی زیادکار، نه وه ی پیش که سی پاشگه زبووه وه ده ستی خو ی له زیادکردنه که کشاندو ته وه، به و بری به رامبه ری خستوو یه روو.

۲- ئەگەر دواين كەس لەسەر ھەلگرتنەوھى مۆلك و مالاھەكە و پيشكەشكردنى بارمتە ياساييەكان بەرپژەھى (۲۰%) بيست لەسەدى برى بەرامبەرى فرۆشتنەكە رەزامەندبوو، ئەوا كەسى پاشگەزبووھو بە برىارى ليژنەھى فرۆشتن جياوازى نيوان ھەردوو برى بەرامبەر لەئەستۆ دەگریت و لە بارمتەكانى وەردەگيریت، و ئەگەر برى بارمتەكانى لە پابەندييەكانى كەمتر بوو، ئەوا بەپىيى حوكمەكانى ياساى وەرگرتنەوھى قەرزە حكوميبيەكانى بەركار لە ھەريم، لە مۆلك و مالاھەكانى ديكەھى وەردەگيریت.

دووھم:

۱- ئەگەر دواھەمىن كەسى بەشداربووى زيادكردنەكە كە پيش كەسى پاشگەزبووھو دەستى لە زيادكردن كيشاوھتەوھ، ھەلگرتنەوھى مۆلك و مالاھەكە گوازراوھكە رەتباتتەوھ، ئەوا سەرلەنووى زيادكردن بۆ ماوھى (۱۵) پازدە رۆژ لە رۆژى دواى بلاوكردنەوھى جارنامەكە ئەنجامدەدریتەوھ.

۲- ليستى فرۆشتنەكە لەو ماوھىيەھى لە خالى (۱)ى ئەم بپرگەيەدا ھاتوھ كراوھ دەبيت، و بە برىارى ليژنەھى فرۆشتن، كەسى پاشگەزبووھو جياوازى نيوان ھەردوو بەرامبەرەكە و خەرجيبيەكانى دووبارەكردنەوھى زيادكردنەكە لەئەستۆ دەگریت و لە برى بارمتەكەھى وەردەگيریت، ئەگەر برى بارمتەكە كەمتر بوو لە برى پابەندييەكانى پاشگەزبووھو ئەوا بەپىيى حوكمەكانى ياساى وەرگرتنەوھى قەرزە حكوميبيەكانى بەركار لە ھەريم، لە مۆلك و مالاھەكانى ديكەھى وەردەگيریت.

سيپھەم: ئەگەر كەسيك نەبوو كە خواستى كرپنى مۆلك و مالاھەكە گوازراوھكەھى ھەبيت ئەوا ئەو بارمتەيەھى كەسى پاشگەزبووھو داويەتى، دەبيتە داھاتيەك بۆ لايەنى خاوەندارى مۆلك و مالاھەكە، و ئەگەر بپرگەھى لە خەرجيبيەكانى ھەردوو زيادكردنەكە كەمتر بيت، ئەوا كەسى پاشگەزبووھو جياوازيبيەكەھى لەئەستۆ دەگریت و بەپىيى ياساى وەرگرتنەوھى قەرزە حكوميبيەكانى بەركار لە ھەريم لە مۆلك و مالاھەكانى ديكەھى وەردەگيریت.

ماددەھى (۲۹)

دەكریت مۆلك و مالاھەكە گوازراوھكانى دەولەت بە برىارى دەسەلاتى تايبەتمەند بفرۆشرين و بەكرى بدرين بەبى بلاوكردنەوھ لە رۆژنامە خۆجيبەكان و بەبى زيادكردنى ئاشكرا و بە بەھاي خەمليئراو، لە يەكيەك لەم حالەتانی خوارەوھ:

يەكەم: ئەگەر فرۆشتن يان بەكریدانەكە بۆ فەرمانگەكانى دەولەت و كەرتى گشتى بيت.

دووھم: ئەگەر ئەو مۆلك و مالاھەكە دانراون بۆ فرۆشتن تيكچوونيان خيرابيت يان بەھايان بەرەو كەمبوونەوھ بچيبت.

سيپھەم: ئەگەر كووى گشتى بەھاي خەمليئراو بۆ ئەو مۆلك و مالاھەكە دانراون بۆ فرۆشتن لە ھەر حالەتيەك لە (۵۰۰,۰۰۰) پينج سەد ھزار دينار زياتر نەبيت.

چوارہم: ئەگەر خەرچییه کانی پاریزگاری لیکردن و چاککردنه وهی ئەو مولک و مالانەهی دانراون بۆ فرۆشتن زۆر زیاتر بێت بە بەراورد بە بەهاکە ی.

ماددهی (۳۰)

هەردوو لیژنەهی خەمڵاندن و لیژنەهی فرۆشتن یان بەکرێدانی پیکهینراو بەپێی حوکمەکانی هەردوو ماددهی (۸) و (۱۰) ی ئەم یاسایە بەبێ نوینەری فەرمانگەهی تۆمارکردنی خانوو بەرە، خەمڵاندنی بەهای مولک و مالی گوازاراوه و فرۆشتنی بەبێ زیادکردنی ئاشکرا لە ئەستۆ دەگرن.

ماددهی (۳۱)

یەکهەم: رادەستکردنی مولک و مالی فرۆشراو، لەدوای دانەوهی بری بەرامبەری فرۆشتن و خەرچییه کان دەبێت و فرۆشتنەکە بە بنبر دادەنرێت، و کرپار پابەند دەبێت بە گواستنەوهی لە ماوهی (۱۵) پازدە رۆژ لە پیکهوتی هەواڵەکردنی بنبرهوه، و دەسەلاتی تاییه تمەند بەرپرسیاریتی لە ناوچوون یان ئەو زیانانە لە ئەستۆ ناگرێت کە لە دوای ئەم ماوهیە دووچاری مولک و مالەکە دەبێت.

دووهم: دەسەلاتی تاییه تمەند دەتوانیت ماوهیەکی لەسەر راوهستان بداتە کرپار کە لە (۳۰) سی رۆژ زیاتر نەبێت بۆ گواستنەوهی مولک و مالەکە ئەگەر بە پێویستی بزانی، یان پاساویکی رەوا هەبێت و کرپار کرپی لە کۆگا دانانی ماوهی لەسەر راوهستانەکە لە ئەستۆ دەگرێت.

سێیهەم: لەحالی تە گواستنەوهی مولک و مالە گوازاراوهکە لە دوای کۆتایی هاتنی ماوهی دیارکراو یان ماوهی لەسەر راوهستانەکە ئەوا کرپی لە کۆگادانانی لێوهردەگیریت بە پێژە (۰.۵%) نیو لەسەدی بری بەرامبەری فرۆشتنەکە لەبری هەر رۆژیک دواکەوتن و بۆماوهی (۳۰) سی رۆژ، و ئەگەر ئەم ماوهیەش کۆتایی هات و کرپار مولک و مالەکە نەگواستەوه، ئەوا فەرمانگە دەتوانیت بۆ دووبارە فرۆشتنەوهی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، جاربداتەوه.

چوارەم: ئەگەر بری بەرامبەری فرۆشراوهکە لە زیادکردنی دووهمدا لەو بری بەرامبەرهی کە کرپاری (یەکهەم) داویەتی کە مەتر بێت، ئەوا جیاوازی نیوان هەردوو بری بەرامبەرەکە و کرپی لە کۆگادانان لە ئەستۆی کرپاری (یەکهەم) دەبێت و لەو بری پارهیه وەردەگیریت کە پێشتر داویەتی، و ئەگەر بریەکی لە پابەندییه کانی کە مەتر بوو، ئەوا بەپێی یاسای وەرگرتنەوهی قەرزه حکومیەکانی بەرکار لە هەریم، لە مولک و مالەکانی دیکە وەردەگیریت.

پینجەم: ئەگەر کەسیک نەبوو خواستی کرپنی هەبێت ئەوا دەکریت لە یەکیک لە کۆگاگان سپاردە بکریت بەو مەرجهی تیچوووه کانی گواستنەوه و سپاردن لە ئەستۆی کەسی کرپار بێت.

بہشی دووہم

بہ کریدانی مولک و مالہ گوازاراوهکان

ماددهی (۳۲)

یہکهم: ده کریت مولک و مالہ گوازاراوهکانی دهولت له کاتی پیویستی، به بریاری دهسہلاتی تایبه تمہند به پیی حوکمهکانی ئەم یاسایه، به کرئ بدرین.
دووہم: دهسہلاتی تایبه تمہند ده توانیت به بی جارپان و به بی زیادکردنی ئاشکرا، مولک و مالہ گوازاراوهکانی دهولت، به فەرمانگهکانی دهولت و کهرتی گشتی له ههریم به کرئ بدات.

دهروازہی پینجہم

حوکمه گشتی و کۆتاییهکان

ماددهی (۳۳)

ئەگەر ئەو وادانہی به پیی ئەم یاسایه دیاری کراون له پۆژیکی پشووی فہرمیدا کۆتایی بیت ئەوا دریز دەکریتہوہ بۆ ئەو پۆژہی کارکردنی فہرمی کہ دهکەویتہ دوای پشووهکە.

ماددهی (۳۴)

سەرۆکایهتی ئەنجومہنی وهزیران بۆی هہیہ له کاتی پیویست، بریار بدات به فرۆشتنی مولک و مالہ گوازاراوه و نهگوازاراوهکانی دهولت یان به کریدانیان بهدەر له و ریکارانہی لهم یاسایه دا دهقیان لهسەر کراوه.

ماددهی (۳۵)

یہکهم: کرپی خزمه تگوزاری به پیزہی (۲%) دوو لهسہدی بری به رامبہرہکانی فرۆشتن یان به کریدانی ئەو مولک و مالانہی حوکمهکانی ئەم یاسایه دهیانگریتہوہ له کرپار یان کرپچی وەردهگیریت.
دووہم: گشت ئەو خہرجیانہی پیویستن بۆ ئامادہکردنی مولک و مالہکە بۆ فرۆشتن یان به کریدانی، له و برہ پارانہی له برگہی (یہکهم) ی ئەم ماددہیہ دهقیان لهسەرکراوه دہبردیت، له نیویشیاندا کرپی جارپان و بانگہوازکردن و کرپی لیژنہکانی دہرخستہکردن و خہملاندن و فرۆشتن و به کریدان.

سیہم: پاداشتیک دەبەخشریتہ لیژنہکانی دہرخستن، خہملاندن و فرۆشتن و به کریدان و هہریہک له فہرمانبہری فہرمانگہی تۆمارکردنی خانووبہرہ و نوینہری وهزارہتی دارایی و ئابووری و شارہزا و سکرٹیری لیژنہ و ئەمینداری سندوق و شوڤیرہ هاوہلہکانی لیژنہ بهرامبہر ہەر کۆنووسیکی خہملاندنی پەسەندکراو یان ہەر لیستیکی زیادکردن به مہرجیک کۆی گشتی ئەو پاداشتانہی دەبەخشرینہ ہەر ئەندامیکی لیژنہ مانگانہ له (۴۰۰,۰۰۰) چوارسەد ہزار دینار و بۆ ہەر هاوہلیکیکی مانگانہ له (۲۰۰,۰۰۰) دووسەد ہزار دینار زیاتر نہبیت.

سییہم: ئەو رپنمایانەى بە پىی یاسای ژمارە (۳۲) ی سالی (۱۹۸۶) دەرچوون و ناکۆک نین لە گەل حوکمەکانی ئەم یاسایە، تاووەکو دەرچوواندنی ئەوہی جیگەیان دەگریتەوہ یان ھەلیاندەوہ شینیتەوہ، بە بەرکار دەمیننەوہ.

ماددەى (۳۸)

ئەو رپکاری و برپارانەى بە پى حوکمەکانی ئەم یاسایە وەردەگیرین، راستەوخۆ بۆ دیوانی چاودیاری دارایی دەنیردرین و، ملکەچی چاودیاری و ووردبینی دەبن.

ماددەى (۳۹)

ئەنجوومەنى وەزیران ولایەنە پەيوەندیدرەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جیبەجی دەکەن.

ماددەى (۴۰)

کار بە دەقی هیچ یاسا و برپاریک ناکریت کە لە گەل حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆک بیت.

ماددەى (۴۱)

وہزیری دارایی و ئابووری بە ھەماھەنگی لە گەل وەزیری شارەوانی و گەشت و گوزار پىویستە رپنمایى بۆ ئاسان جیبەجیکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکەن.

ماددەى (۴۲)

ئەم یاسایە لەدوای تپپەربوونی ماوہی (۶۰) شەست رۆژ لە ریکەوتی بلاوکردنەوہی لە رۆژنامەى فەرمى (وہقایعی کوردستان) جیبەجی دەکریت.

نیچیرقان بارزانی

سەرۆکی ھەریمی کوردستان

ھەولیر

۲۰۲۱/۳/۱۵

ھۆیەکانی دەرچواندن

لەبەر گرنگی مۆلک و مآلەکانی دەولەت چونکە خاوەنداریتی بۆگەلە، دەسەلاتی ئیداری پابەندە بە چاک رەفتاریپکردن بەم مۆلک و مآلانە بەو شیوہیەى بەرزترین سوود بۆ گەل دەستەبەر دەکات و بەرژەوہەندی گشتی دەپاریزیت، بۆیە پىویستە فرۆشتن یان بەکریدان یان بانەوانیی بە پى چەند حوکمیکی یاسایی بیت کە ریکارەکانی رەفتاریپکردن بەم مۆلک و مآلانە بەزۆرتین ئاستی شەفافیەت و روونی و نزیکى بۆ دادپەرورەى ریکبخت، بەو شیوہیەى ئامانجەکانی فرۆشتن و بەکریدانی مۆلک و مآلەکانی دەولەت دەستەبەر بکات، لەبەر ھەموو ئەمانە، ئەم یاسایە دەرچوویندرا.